

АРХІТЕКТУРНА СКЛАДОВА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ МІГРАНТІВ У НОВЕ СУСПІЛЬСТВО

© Баб'як В. І., 2018

Розглянуто передумови створення номенклатури спеціалізованого житла для мігрантів. Архітектурно-планувальні рішення висвітлено як один з методів розв'язання глобальних викликів XXI століття. Педагогіка, а саме педагогічна технологія у разі взаємозв'язку із засобами архітектури здатні стимулювати мігрантів до інтеграції у нове суспільство. Проблемам якісної інтеграції мігрантів у нове суспільство приділено мало уваги, не розкрито потенціалу інтеграції мігрантів через житло. Мало дослідженою залишається тема локалізації житла для мігрантів у структуру міста та її зв'язок з рівнем інтеграції в соціум та культуру приймаючого суспільства. Поза увагою багатьох досліджень залишається можливість застосування квартир малих площ, міні квартир, квартир з покімнатного заселення, житлових одиниць капсульного типу.

Ключові слова: житло для мігрантів, педагогічна технологія, модернізм, типи житла, інтеграція мігрантів у суспільство.

Постановка проблеми

В сучасних умовах важко вирішувати конкретні суспільні проблеми в межах тільки однієї наукової дисципліни. Постає проблема пошуку конкретних засобів, що можуть знадобитися у вирішенні явищ міждисциплінарного характеру. Одним з таких явищ є глобальна міграція, що створює цілу низку негативних тенденцій. Прикладом цього є проблеми мігрантів та їхньої інтеграції в ЄС [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проаналізовано багато міждисциплінарних досліджень, таких як “Теорія ігор” Т. Турсу та В. von Stengel, історичний екскурс В. Н. Горлова “Виникнення комунальних квартир в перші роки радянської влади”, Беатріс Коломна з її оглядом містобудівної школи першої половини XX століття та її педагогіки “Радикальна педагогіка”, матеріалів Ксенії Малич та L. Fiederer з вивчення модернізму, а також праці в напрямі педагогічних технологій, зокрема роботи Коджаспірових, Кузьмінського.

Мета статті. Висвітлення взаємодії архітектури та соціальних наук у вирішенні глобальних проблем, які постають перед людством у XXI столітті. Розкрити потенціал архітектури та її засобів, як регулятора суспільних процесів.

Виклад основного матеріалу

Архітектура як педагогічна технологія. Зіставлення термінів “архітектура” та “педагогіка” не є звичним для широкого кола науковців. Найвідомішим сучасним науковцем, котрий практикує розгляд взаємозв'язку архітектури та педагогіки є Беатріс Коломна (Beatriz Colomina). Для розуміння поставленого тезису необхідно уточнити дефініції. Так термін “архітектура” має багато трактувань та визначень. Зупиняємось на визначенні класика сучасної архітектури – Бйорка Інглеса (Bjarke Ingels): “Архітектура – це мистецтво та наука, яка гарантує, що наші міста та будівлі справді

вписуються в те, як ми хочемо жити нашим життям: процес прояву нашого суспільства у нашому фізичному світі” [2]. Ця дефініція розкриває суть поданого терміну та його суспільну вагу. Тут відображено як цінність архітектури для кожної окремої особистості, так і для розвитку суспільства загалом. Отже, архітектура повинна слугувати інструментом для покращення якості суспільства. Мається на увазі допомога у вихованні як корінного мешканця держави, так і щойно прибулим особам. Термін “педагогічна технологія” найвсеохопніше розкрито в термінологічному словнику Каджаспірових, як “система способів, прийомів, кроків, послідовність виконання яких забезпечує розв’язання завдань виховання, навчання та розвитку особистості вихованця, а сама діяльність подана процедурно, тобто як визначена система дій” [3]. Розуміння важливості взаємозв’язку цих двох наук є запорукою успішних змін та корегування процесів, пов’язаних з розвитком та прогресом.

Заглянувши в історію минулого століття, ми можемо наочно побачити, як певна теорія ставала наріжним каменем виховання та змін суспільств у цілих країнах. Інструментом, що мав виконувати ці зміни та творити нову реальність ставала архітектура. Тут ми можемо побачити як позитивний, так і негативний досвід. Досить нагадати утопічні соціально-політичні ідеї, котрих дотримувався великий геній та законодавець багатьох розгалужень у розвитку архітектури – Ле Корбюзьє. Його ідею будівництва нового на розчищеній від пережитків минулого території можна побачити на прикладі Плану Вуазен [4].

Проект житлової забудови Пруїт-Ігоу (Pruitt-Igoe) [5]

Ідею перекроювання засобами архітектури (зокрема урбаністики) вже наявних та усталених норм, ієрархій та взаємозв’язків прочитано через весь маніфест, написаний в описі поданого проекту. Гасло Ле Корбюзьє “будинок, як машина для житла” стає основоположною ідеєю для низки ісоціальних жител в багатьох країнах. Ці рішення часто характеризувались великими масштабами реалізації та кількістю людей, яким адресовано житло. Запроектоване нове житло мало виховувати нового громадянина, який відповідав “духу нового часу”. Досвід функціонування такого житла показав багато застережень та недоліків поданих соціально-архітектурних експериментів. Архітектура не завжди перевиховувала та змінювала людей.

Негативними прикладами є Пруїт-Ігоу (Pruitt-Igoe) в Сент-Луїсі, США [5] чи нескінченні депресивні спальні райони масової забудови на теренах країн колишнього соціалістичного табору. Доволі слухними є тези Беатріс Коломни про поданий період в історії. Вона використовує термін

“радикальна педагогіка” та створила відповідний проект – “Радикальна педагогіка: реконструкція архітектурної освіти”. Цей проект є атласом інтенсивних, але недовговічних експериментів з архітектурної освіти, які глибоко трансформували ландшафт, методи та політику дисципліни після Другої світової війни.

Як виклик нормативного мислення, вивчено, переглянуто і змінено післявоєнне поле архітектури. Ці експерименти є радикальними в буквальному значенні з латинського *radix* (root), основи чи основи чогось. Нові методи навчання задали основи і порушували припущення, а не зміцнювали та поширювали їх. Вони діяли як зусилля окремих закладів, але мали тривалий вплив. Значна частина сучасного архітектурного вчення сьогодні має корінь з їхньої парадигми. Проект є “відкритим архівом” з 74 тематичних досліджень, що спонукає дискусії щодо історії та майбутнього архітектурної педагогіки [6]. Як ми можемо зробити проміжний висновок – вплив та взаємозв’язок технології педагогіки та архітектури є наглядним.

Аналіз помилок, зроблених з досвіду реалізації певних соціально-політичних візій минулого століття. Як не допустити таких помилок у майбутньому, для цього необхідно проаналізувати подані процеси. Узагальнюємо технічну педагогіку як процес реалізації модерністських ідей в культурі і світобаченні засобами архітектури та урбаністики. Це узагальнення можемо обґрунтовувати бажанням модерністів творити нову реальність і виховувати нових особистостей. Аспект творення та виховання є невід’ємною складовою педагогічного процесу.

На початку ХХ століття завдяки стрімкому розвитку будівельних технологій виникли нові принципи архітектурного проектування. Відмовившись від традиційного декору і орнаменту, архітектори зосередилися на тектоніці, функціональності і формі. Здавалося, нова архітектура не тільки змінить міста, а й допоможе побудувати нове суспільство, зробивши щасливими тисячі людей. Така соціальна ангажованість і революційний пафос стали відмінною рисою шкіл і течій, які в історії архітектури об’єднують терміном “модернізм”. Модерністів завжди ляли. Спочатку прихильники консервативних напрямів, які не вірили, що можна відмовитися від спадщини класичної архітектури. Потім наступне після модерністів покоління архітекторів: після Другої світової війни вони намагалися пом’якшити безкомпромісний і повчальний тон своїх учителів [7]. Після війни істотно скоротився житловий фонд багатьох країн Європи. Ситуація загострювалась поверненням солдат, міграційними процесами. Розруха у містах, катастрофічна нестача житла спонукали архітекторів до пошуку виходу із кризової ситуації, прийняття нових рішень. Відбувалась переорієнтація будівельного виробництва на користь індустріалізації, велися пошуки нових технологічних методів і архітектурних рішень [8]. Саме в такий активний спосіб та спраглий до новаторських, масштабних рішень модерністи мали змогу просувати свої ідеї.

І нарешті, архітектори 1960–1970 років – до цього часу світ зовсім втомився від монотонності і одноманітності інтернаціонального стилю. Все, у що вірили модерністи, піддавалося сумніву: втеча від історії, соціальний експеримент, типове житлове будівництво, самодостатність залізобетонної конструкції, грандіозність містобудівного розмаху. Ситуацію посилило і те, що життя у нових районах виявилось не таким щасливим, як мріяли їхні творці. 15 липня 1972 року о 15 годині 32 хвилини, коли була підірвана перша багатоповерхівка модерністського житлового мікрорайону Прютт-Айгоу в американському місті Сент-Луїс (див. нижче), американський архітектор і критик Чарльз Дженкс констатував “смерть нової архітектури”.

Дослідник європейської післявоєнної архітектури Б. С. Черкес одного разу зауважив, що “чим більше трагедія, тим яскравіше уявлення про рай”. Можливо, величезна кількість фантастичних урбаністичних проектів 1950–1960 років якраз свідчить про бажання якомога швидше потрапити в майбутнє, заслужене довгими стражданнями і багатьма помилками. Цей ескапізм став окремим, дуже плідним напрямом архітектурної думки. Архітектори враховували те, що на зміну *homo oeconomicus*, тобто рядовому сучасному споживачеві, повинен прийти *homo ludens* – людина граюча. Нова архітектура повинна була не визначати вчинки, а, навпаки, надихати жителів міста на участь у спонтанних акціях і діях. Автори цієї ідеї, члени французького “Ситуаціоністського інтернаціоналу”, розглядали місто як область перетину різноманітних емоційних та ігрових зон. Уявляючи місто, що

живе за цими законами, архітектори склали мегаполіси, в яких все циркулює в єдиному ритмі, а за будь-які допоміжні функції відповідають роботи. Здебільшого у таких проєктах місто або підняте над землею, або ледь стикається з нею. Людині, вже не прив'язаній до місця роботи і не скутій соціальними зобов'язаннями, залишається лише подорожувати, насолоджуватися, творити [9]. Одними з головних причин невдач багатьох амбітних проєктів модерністів було бажання радикально міняти світогляд, цінності та побут великих суспільних мас. Добровільно нав'язати радикальні зміни великому колу людей є проблематичним. Багато з реалізованих радикальних концепцій ґрунтувались на застосуванні сили та насильства [10]. Повторення таких методів у майбутньому не є допустимим.

Успішне використання методів педагогічної технології в сучасній архітектурі та суспільстві. Архітектура (а саме урбаністика, як її складова) має досвід успішного виховання громадян через реалізацію цілої низки підходів. Йдеться про програму “дорожньої дієти” [11], котра показала, як можна знизити аварійність у місті, звузивши смуги руху транспорту та змусивши водіїв та пішоходів не порушувати нові правила безпеки. Виконання невеликого переліку змін допомагає зберегти десятки життів щодня у багатьох містах США та Європи. Напрацювання теоретиків урбаністів та волонтерів стають основами державних програм окремих штатів та міст [12]. Причинами успішності цього процесу є зацікавленість усіх учасників у кінцевих позитивних змінах та результатах. Інтереси усіх сторін враховано і ніхто не відчуває, що його комфорт реалізований за чийсь кошт. Відповідний підхід потрібно реалізовувати в інших проєктах.

Практичне використання взаємозв'язку архітектури та педагогічних технологій можна реалізовувати у вирішенні нагальних глобальних проблем. Керівник Міжнародного валютного фонду Крістін Лагард визнає проблеми глобальної міграції, як одного з найпріоритетніших викликів сучасного світу [13].

Однією з проблем міжнародної міграції є неготовність мігрантів адаптуватись до нових суспільних умов. Нетерпимість корінного населення до мігрантів, що не мають бажання інтегруватись у сформоване суспільство, стає також проблемою. Мотивами для навчання (у нашому розумінні – це інтеграція в нове суспільство) є соціальні, спонукальні, пізнавальні, професійно-ціннісні та меркантильні стимули [14]. Якщо перші чотири ми не можемо на 100 % реалізувати засобами архітектури, то останній пункт – завиграшки. Архітектор може запропонувати широку номенклатуру житла, яке відповідно до рівня інтеграції мігранта у суспільство може бути запропоноване мігранту. Що більший рівень інтеграції мігранта у суспільство, то кращі умови можуть надаватися. Уся лінійка номенклатури житла для мігрантів повинна завершуватись вільним виходом мігранта в ринок нерухомості – як рядового представника суспільства. Ця модель не зумовлює кардинальних змін у суспільстві. Головним завданням є відсіювання мігрантів на тих, хто бажає інтегруватись та прийняти цінності та правила нового суспільства та мігрантів, котрі не хочуть налагоджувати з ним співпрацю. В цьому разі можна трактувати теорію ігор [15], а, отже, мігрант шукатиме найвиграшніший для себе шлях. Меркантильна складова мотивації у аспекті інтеграції є універсальним підходом до вирішення цього питання у різних регіонах та країнах. Відмежувавшись від емоцій та оцінних суджень створюється новий патерн у взаємодії мігранта та приймаючого суспільства. У цьому підході є одна засторога – матеріальні блага не повинні спонукати мігранта до паразитування на наданих йому благах. Отже, постає необхідність сформулювати конкретні “правила гри”, за якими мігрант змушений інтегруватись у суспільство та отримувати щоразу кращі умови проживання або виходити з програми інтеграції. Потрібно підкреслити виключення насильного чи примусового шляху нав'язування цієї інтеграції мігранту. Взаємодія сторін повинна відбуватись добровільно з усвідомленням кінцевої мети. Мігрант як людина повинен зберігати почуття гідності. Здебільшого мігранти надають перевагу вноормованому та адаптованому для проживання середовищу – на відміну від приміщень, де не забезпечуються відповідні гігієнічні вимоги [16].

Висновки

У статті наглядно показано взаємодію архітектури та соціальних наук у вирішенні глобальних проблем, які постають перед людством у ХХІ столітті. Матеріал статті у стислих межах показує потенціал архітектури та її засобів, як регулятора суспільних процесів.

Взаємозв'язок архітектури та педагогічної технології стає невідворотним через наростання глобальних викликів. Одним з них стає нерегульована міграція. Адаптація мігрантів до нового середовища є можливою через ефективну інтеграцію, котра повинна реалізовуватись згідно з розробленою цілісною стратегією перевиховання мігранта. Архітектура має цілу низку інструментарію, котрий здатен посприяти цьому процесу. Перед архітекторами постає необхідність створити функціональні моделі, котрі відповідають поставленим завданням. Архітектурні моделі повинні вливатись як у масштаб житлової одиниці певної споруди, так і у масштаб міста та його інфраструктури. Сьогодні існує нагальна потреба у різнопрофільному вивченні такого явища, як нерегульована міграція. Архітектурний аспект є одним з маловисвітлених, і постає потреба в подальших наукових напрацюваннях за цією тематикою.

Ця стаття створює базис для подальших напрацювань за поданою, малодослідженою тематикою.

1. Баб'як В. І. *Негативний досвід впровадження притулків для мігрантів ЄС, на прикладі Німеччини* / Володимир Іванович Баб'як // *Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Випуск 43. Частина 2. 2016* / Володимир Іванович Баб'як. – К.: КНУБА, 2016. – С. 239–246.
2. Basulto D. *AD Interviews: Bjarke Ingels / BIG* [Електронний ресурс] / David Basulto // *Archdaily*. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.archdaily.com/477737/ad-interviews-bjarke-ingels-big/>.
3. Коджаспирова Г. М. *Педагогический словарь* / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М.: АКАДЕМА, 2000. – 176 с. – (Издательский центр “Академия”).
4. *Le Corbusier. Plan Voisin, Paris, France, 1925* [Електронний ресурс] / *Le Corbusier* // *Fondation Le Corbusier*. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.fondationlecorbusier.fr/corbuweb/morpheus.aspx?sysId=13&IrisObjectId=6159&sysLanguage=en-en&itemPos=2&itemCount=2&sysParentName=Home&sysParentId=65>.
5. Fiederer L. *AD Classics: Pruitt-Igoe Housing Project / Minoru Yamasaki* [Електронний ресурс] / Luke Fiederer // *Archdaily*. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.archdaily.com/870685/ad-classics-pruitt-igoe-housing-project-minoru-yamasaki-st-louis-usa-modernism>.
6. *Radykalne nauczanie. Odbudowa edukacji architektonicznej warszawa w budowie* [Електронний ресурс] // *Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie*. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://artmuseum.pl/en/wystawy/radykalne-nauczanie>.
7. Малич К. *5 ошибок архитектуры модернизма* [Електронний ресурс] / Ксения Малич // *Arzamas*. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://arzamas.academy/mag/354-modernism>.
8. Гнесь І. П. *Багатоквартирне житло: тенденції еволюції* / Ігор Петрович Гнесь. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – С. 11–12.
9. Малич К. *5 ошибок архитектуры модернизма* [Електронний ресурс] / Ксения Малич // *Arzamas*. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://arzamas.academy/mag/354-modernism>.
10. Горлов В. Н. *Возникновение коммунальных квартир в первые годы советской власти* / В. Н. Горлов // *Вестник Московского государственного областного университета. Серия: История и политические науки* / В. Н. Горлов. – М., 2016. – (Вестник МГОУ). – (История и политические науки; вып. 4). – С. 85–91.
11. Jaffe E. *So What Exactly Is a 'Road Diet'?* [Електронний ресурс] / ERIC JAFFE // *The Citylab*. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.citylab.com/design/2014/09/so-what-exactly-is-a-road-diet/379975/>.
12. *Road diet* [Електронний ресурс] // *Vermont official state website*. – Режим доступу до ресурсу: <http://vtrans.vermont.gov/highway/local-projects/bike-ped/road-diet>.
13. Lagarde C. *Migration: A Global Issue in Need of a Global Solution* [Електронний ресурс] / Christine Lagarde // *The Huffington Post*. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://www.huffingtonpost.com/christine-lagarde/migration-a-global-issue_b_8537938.html.
14. Кузьмінський А. І. *Педагогіка вищої школи* / А. І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с. – (Навчальний посібник).
15. Turocy T. *Game Theory* [Електронний ресурс] / T. Turocy, B. von Stengel // *The london school of economics and political science*. – 2001. – Режим

доступу до ресурсу: <http://www.cdam.lse.ac.uk/Reports/Files/cdam-2001-09.pdf>. 16. Бабяк В. И. Краткая характеристика жилья для мигрантов и рекомендации по его проектированию [Электронный ресурс] / В. И. Бабяк // АМІТ. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www.marhi.ru/eng/AMIT/2014/2kvart14/babyak/AMIT_27_Babuak_PDF.pdf.

V. Babyak,

Lviv Polytechnic National University,
Department of Architectural Design and Engineering

ARCHITECTURAL ASPECTS IN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES OF MIGRANT INTEGRATION

© *Babyak V.*, 2018

The article considers the preconditions for the creation of a range of specialized housing for migrants. Architectural and planning decisions are shown as a method of solving the global challenges of the twenty-first century. Pedagogy (namely, pedagogical technology), in conjunction with the means of architecture, can stimulate migrants to integrate into a new society. The problems of quality integration of migrants into a new society are being paid little attention. The potential of integration of migrants through housing is not disclosed. The topic of localization of housing for migrants in the structure of the city, has been little research. And the relationship of housing localization level of integration of migrants into the society and culture of the host society. Without attention to many scientific research is the possibility of using apartments of small areas, mini apartments, apartments in a residential room, capsule dwelling.

In modern conditions, it is difficult to solve specific social problems within only one scientific discipline. There is a problem of finding concrete means that may be needed in solving phenomena of interdisciplinary nature. One such phenomenon is global migration, which creates a number of negative trends. An example of this is the problems of migrants and their integration into the EU [1].

The article analyzes the many interdisciplinary research, such as “Game Theory” T. Turocy, and B. von Stengel; historical excursion Gorlov V. “The emergence of communal apartments in the early years of Soviet power”; Beatrice Kolomna its review of urban planning school of the first half of the twentieth century and its pedagogy “radical pedagogy”; materials by Kseniya Malik and Fiederer L. on the study of modernism, as well as scientific works in the direction of pedagogical technologies, in particular the work of Kojaspirov, Kuzminsky.

The interconnection of architecture and pedagogical technology becomes inevitable in the light of the rise of global challenges. One of these challenges is unregulated migration. Adapting migrants to the new environment is possible through effective integration. It should be implemented in accordance with the developed integral strategy of re-education of the migrant. The architecture has a number of tools, which are able to contribute to this process. Architects are faced with the need to create functional models. Models that meet the set tasks. Architectural models should fit both the scale of a residential unit of a particular building and the scale of the city and its infrastructure. Currently, there is an urgent need for interdisciplinary study of the phenomenon of irregular migration. The architectural aspect is one of the few lit and there is a need in their future scientific developments on the subject.

Key words: housing for migrants, pedagogical technology, modernism, types of housing, integration of migrants into society.